

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ԿԳՄՄՆ «ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ »ՊՈԱԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ Երեխաների առաջադիմության բարձրացումը խաղի միջոցով

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝ Վարդենիս

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Հասմիկ Բեյբության

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՄԻ՝ Գոհար Մելիքյան

ԴՊՐՈՑ՝ Վարդենիսի Էդ.Պողոսյանի անվան համար 2 հիմնական դպրոց

2022թ.

ՎԱՐԴԵՆԻՍ

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Գրական ակնարկ	6
Փորձարարական հետազոտություն	11
Խմբի նկարագիր	11
Հետազոտության ընթացք	12
Փորձարարական դաս 1	13
Փորձարարական դաս 2	14
Տվյալների մշակում և վերլուծություն	15
Եզրակացություն	16
Օգրագործված գրականության ցանկ	18
Հավելված	
Դասապլան 1	
Դասապլան 2	

Ներածություն

Դպրոցում ուսուցչի աշխատանքի և աշակերտների ուսումնական հաջողությունների արդյունքները չափվում են ձեռք բերված գիտելիքներով, կարողություններով ու հմտություններով: Արդի ժամանակաշրջանում, երբ կյանքն օրեցօր առաջընթաց է ապրում, դպրոցի կարևորագույն խնդիրներից են դառնում աշակերտների ճանաչողական հետաքրքրությունների, նրանց ստեղծագործական մտածողության, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը:

Ուսուցման նպատակի նման ընկլումը չափազանց արդիական է և միաժամանակ ունի շատ խոր և հին արմատներ:

Ճանաչողական հետաքրքրությունների համար խթան կարող են դառնալ ուսուցումը հետաքրքիր դարձնելը, ուսուցման գործընթացում ստեղծագործական մթնոլորտի ապահովումը, ինչպես նաև բարդ, բայց հրապուրիչ խնդիրների առաջադրումը: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է գտնել ուսուցման այնպիսի հնարներ, որոնք ոչ միայն ցանկալի ու հետաքրքիր լինեն երեխաների համար, այլև ունենան ուսուցողական, ճանաչողական նշանակություն և միաժամանակ խթանեն աշակերտների ստեղծագործական միտքը:

Բազմազան մանկավարժական, տրամաբանական հետաքրքրաշարժ վարժությունները աշակերտները կատարում են սիրով ու խանդավառությամբ: Նրանք ինքնուրույն կամ մեկը մյուսի օգնությամբ լուծում են, գտնում, վճռում, կազմում, հորինում, առանձնացնում և այլն: Եվ այդ ամենը կատարելու ընթացքում աշակերտները ակամայից սովորում են այն, ինչը ծրագրված և թաքնված էր այդ առաջադրանքների հետևում:

Ուսուցման միօրինակությունը հոգնեցուցիչ է: Այն հաղթահարվում է խաղի օգնությամբ: Աշակերտը կրավորական լսողից դառնում է ակտիվ մասնակից:

Խաղալով կամ խաղերով ուսուցումը նպաստում է գիտելիքի և տեղեկությունների մեծ պաշարի յուրացմանը, հմտություններ մշակմանը, կարողությունների ու անհատականության զարգացմանը, ինքնաճանաչողականությանը, գեղագիտական ճաշակի զարգացմանը:

Խաղը զգացմունքների արտահայտման և շրջապատող իրականության ճանաչման հզոր միջոց է: Խաղի ժամանակ երեխաները զարգացնում են կամքի, ուժ իրավիճակին ստեղծագործաբար մոտենալու կարողություն: Դրանք օգնում են երեխային սոցիալիզացիային հնարավորություն են տալիս գործնականում զարգացնել և ինտեգրել տարբեր համոզմունքներին, հմտություններին և ընդունակություններին: Խաղը բավականություն է պատճառում և խթանիչ միջոց է հանդիսանում մոտիվացիայի ձևավորման հարցում: Խաղի առաջին բաղադրիչը մոտիվացիան է ուսումնական գործունեությունը բազմադրդապատճառականացված է լինում խաղի ընթացքում և ուղորդվում է տարբեր դրդապատճառներով, եթե դրանք ձևավորվում են աշակերտների մոտ, ապա ուսումնական գործունեությունը դառնում է արդյունավետ և իմաստավորված: Դ. Էլկոնինը դրանք անվանել է ուսումնաճանաչողական դրդապատճառներ: Դրանց հիմքում ընկած են ճանաչողական և ինքնազարգացման պահանջմունքները: Սա նաև սեփական անձնային աճի ինքնակատարելագործման ընդունակությունների զարգացման դրդապատճառ է:

Վերջին տարիների իրողությունները հաշվի առնելով ես հասկացա, որ այս ճգնաժամային իրավիճակներում փոփոխության կարիք է զգացվում դասվանդման գործընթացում: Աշակերտների մոտ ծառայած անհանդուրժողականություն կա և

անտարբերություն:

- Աշակերտները անտարբեր են
- Աշակերտները չեն հանդուրժում մեկը մյուսին.
- Աշակերտները ներգրավված չեն:

Ես ցանկանում եմ սույն հետազոտականով փոխել այս իրավիճակը.

- Աշակերտի մոտ զարգացնել հանդուրժողականություն:
- Աշակերտի մոտ առաջացնել սեր և ներգրավվածություն
- Աշակերտի մոտ առաջացնել հետաքրքրվածություն:
- Զարգացնել անձնային որակներ, ինչպիսիք են՝ հանդուրժողականություն, հոգատարություն, համբերություն, նպատակասլացություն, ճկունություն, ստեղծագործականություն պատասխանատվության զգացում, բարյացակամություն, ազնվություն, աշխատասիրություն, դիտողականություն:

Մրանք մարդկային այն որակներն են, որոնք այս զարգացող տեխնոլոգիաների աշխարհում պակասում են մեր աշակերտների մոտ և շատ անհրաժեշտ են հենց իրենց ապագայում աշխատանքի և կարիերայի համար: Դա մարդկային փոխհարաբերություններ կառուցելու հիմնաքարն է:

Գրական ակնարկ

Հետազոտության ընթացքում փորձել եմ վերլուծել ծառայած խնդրին առնչվող գիտամանկավարժական հոդվածներ և այլ աշխատություններ, որոնց միջոցով որոշակի կներկայացնեմ մանկավարժության մեջ տվյալ հետազոտության խնդրին առնչվող մոտեցումները:

Խաղալով սովորենք – Խաղը մարդուն ուղեկցել է նրա պատմական զարգացման բոլոր փուլերում: Այն եղել է ոչ միայն որպես զվարճալի զբաղմունք, այլև կյանքի տարբեր հարաբերություններում գործելու համար անհրաժեշտ կարողությունների ձևավորման միջոց: Մեծ մանկավարժ Կ. Դ. Ուշինսկու այն խոսքերը, թե «Եթե մանկավարժությունն ուզում է մարդուն դաստիարակել բոլոր հարաբերություններում, ապա նա պետք է մարդուն ճանաչի բոլոր հարաբերություններում», այսօր դա նույնպես արդիական է: Մարդուն բոլոր իմաստներով, բոլոր կողմերով ճանչալու համար, բավական է նրան ուսումնասիրել խաղային գործունեության ժամանակ (ի միջի այլոց՝ թե՛ մեծրին, թե՛ փոքրերին): Խաղի ժամանակ մարդը տարված է խաղային մոլուցքով, հաղթելու դրդապատճառները նրան հանում են իր «կադապարից»՝ պայմաններ ստեղծելով ազատ դրսևորման համար: Այսպիսի պայմաններում բացահայտվում են մարդու բոլոր առանձնահատկությունները, նրա հետաքրքրությունները, բնավորության գծերը, խառնվածքը: Խաղը տարբեր բնույթի արգելքներ է ստեղծում նպատակին հասնելու՝ հաղթելու ճանապարհին: Այդ արգելքները հաղթահարելու ժամանակ յուրաքանչյուր երեխա դրսևորում է ինքնատիպ վարք՝ ուժ, ճարպկություն, խարդախություն, հնարամտություն, խելք, հանդուրժողականություն, գիտելիքներ, կռահում և այլն: Հենց այդ արգելքների հաղթահարման գործընթացն էլ նպաստում է աշակերտների ըմբռնողականության ուշադրության, հիշողության, կամքի, մտածողության, դիտողունակության, ազնվության, երևակայության, զարգացմանը, միջանձնային հարաբերությունների

կարգավորմանը, այդ ուղղությամբ արժեքավոր ունակությունների ձևավորմանը: (Ջուլիետա Գյուլամիրյան «Խաղալով սովորեցնել 2009թ. էջ 3-4»):

Աշակերտների մոտ կարող է առաջանալ նաև հուզական վիճակ խաղալով սովորելու արդյունքում, և սա նույնպես մոտիվացիա առաջացնող բնույթ է կրում: Որոշ դեպքերում հույզերը դառնում են գործողությունների դրդիչներ, մեծացնում մկանների և օրգանիզմի ուժերի լարումը: Ուրախությունից մարդը պատրաստ է «լեռներ շուռ տալ» (Ս. Պետրոսյան, Կ. Վարդանյան «Հասարակագիտություն» 10 դաս. Թեմա 6. Հույզեր, էջ 153):

Խաղն ունի այնպիսի հիանալի հատկություն, որ աշակերտին կարող է իր համար էլ աննկատելիորեն ընդգրկել ակտիվ ուսուցման և նույնիսկ այս կամ այն խնդրի լուծման ընթացքի մեջ: «Խաղալով սովորելու» ժամանակ աշակերտը ավելի է կենտրոնանում՝ տարվելով հետաքրքրաշարժությամբ, և ավելի հեշտությամբ էլ մտապահում է առաջին անգամ տեսածն ու լսածը: Փոքր ինչ մանրամասն անդրադառնանք խաղի լավ սովորելու ուսումնական նշանկությանը:

Ուսուցանող խաղերը հետաքրքրաշարժ առաջադրանքները, սևեռում են աշակերտի անկայուն ուշադրությունը դասապրոցեսին, տալիս են նոր գիտելիքներ, ստիպում են լարված մտածել, լարել հիշողությունը և տրամաբանել: Խաղալով սովորելը աշակերտից պահնաջում է հնարամտություն, ուշադրություն, ոգևորություն, հանդուրժողակնություն, համատեղ ստեղծագործական համառություն, ներգրավվածություն, ուշադրության կենտրոնացում, զիջողականություն, միմյանց օգնելու ցանկություն, միևնույն ժամանակ զարգացնում է երևակայությունը, ճկուն տրամաբանությունը և վերհանում անհատի մտավոր կարողությունները:

Հիմա խոսենք այս մեթոդի դաստիարակչական կողմերից: Այն անձնային որակներից ինչը ես շեշտեցի: Խաղերը չեն կարող ինքնանպատակ լինել: Խաղը պետք է հանդես գա ոչ թե որպես առանձին հնար, այլ միաձույլ լինի ուսուցմանը

և ծառայի ուսումնական նպատակին: Խաղերը միայն դասը հետաքրքրաշարժ, զվարճալի ու բազմերանգ դարձնելու համար չեն, դրանք առաջին հերթին ուսանելի են և նոր գիտելիքներ հաղորդող:

Հոգեբանները գտնում են, որ երեխայի հոգեբանությունը, անհատականությունը առաջին հերթին ցայտուն և անմնացորդ արտահայտվում են խաղի մեջ: Խաղը երեխայի համար ներքին կենսաբանական պահանջմունք է: Խաղով երեխան ճանաչում է երևույթների շատ կողմեր, որոնք ի հայտ են գալիս միայն խաղային իրավիճակներում: Այս իրողությունն է ընկած մանկավարժության մեթոդաբանության այն ելակետի հիմքում, որով կարևորվում է խաղի դերը ուսուցման մակարդակում: Ըստ այդ ըմբռնման, խաղը մեծացնում է գիտելիքի նկատմամբ եղած գրավչությունը, ընկալման և սևեռման գործակիցները: Խթանելով իմացական հետաքրքրությունները՝ խաղը հետադարձ կերպով նպաստում է լեզվամտածողության նախադրյալների ձևավորմանը և զարգացմանը:

Կ. Դ. Ուշինսկին բազմաթիվ անգամ ընդգծել է խաղերի դաստիարակչական մեծ նշանակությունը, խաղեր, որոնք երեխային նախապատրաստում են ստեղծագործական աշխատանքի գործունեությանը կյանք մտնելու համար, երեխան խաղերի մեջ որոնում է ոչ միայն բավականություն այլև լուրջ զբաղմունք: Խաղը՝ երեխայի պրակտիկ գործունեության աշխարհն է, որը բավարարում է ոչ միայն ֆիզիկական այլև հոգևոր պահանջմունքները: (Հոգեբ. ձեռնարկ. էջ 92)

Ն. Կ. Կրուպսկայան նշել է, որ խաղը երեխաներին սովորեցնում է լինել կազմակերպված, խաղերի ընթացքում դաստիարակվում են ղեկավարներ, կազմակերպիչներ, մարդիկ՝ որոնք կարողանում են իրենց հետևից տանել ուրիշներին: Խաղը ստեղծում է կոլեկտիվ: Խաղի ընթացքում դաստիարակվում են ընկերասիրություն, փոխօգնություն, հանդուրժողականություն հաղթանակի համար ակտիվ պայքար մղելու ձգտում: (Հոգեբանություն 1972թ. Ե. Иднатов. Н.С. Лукин. М. Д. Гримов Психология ст. 93):

Կոլեկտիվ խաղերը հնարավորություն են տալիս աշակերտներին մտերմանալու, մոռացության են մատնում բնավորության բացասական գծեր, ինչպիսիք են՝ ամաչկոտությունը, քմահաճույքը, խռովկանությունը, մեծամտությունը: Այլ կերպ ասած այս եղանակով ամրապնդվում են անձի դրական հատկությունները: Կրտսեր դպրոցականների մոտ (11-12 տարեկան) խաղի կանոնների կատարման համար եղած պատասխանատվությունը դաստիարակում է ազնվություն անկեղծություն, սկզբունքայնություն:

Խաղի ընթացքում մասնակիցները չպետք է նվաստացնեն կամ վիրավորեն մյուս մասնակիցներին, ծաղրեն կամ խանգարեն: Խաղի ընթացքում դերերը կարելի է բաժանել վիճակահանությամբ, քանի որ դերերը բաժանելիս դժվարություններ կարող են առաջ գալ կամ հերթականությամբ փոխանցել բոլորին խմբավարի դերը: Խմբավարը պետք է կարողանա ապահովել հավասարություն, արդարություն: Խմբավարի դերը ոչ այնքան անմիջական մասնակցությունն է, որքան համապատասխան պայմաններ ստեղծելն է: Խմբավարը պետք է նաև ուշադիր լինի մասնակիցների ապրումների և զգացմունքների նկատմամբ: Խաղի ժամանակ կարելի է օգտագործել խրախուսանքներ և պարգևատրումներ: Որպես խրախուսանք և պարգևատրում կարող են լինել որևէ «կոչում» շնորհելը օրինակ ամենահնարամիտը, ամենախելացին, ամենաուշադիրը, ամենաուրախը, ամենաարագը և այլն: Կամ շնորհակալություն հայտնել, կրծքանշաններ հանձնել և այլն: Իսկ կանոնները խախտելու դեպքում կարելի է կիրառել տուգանքներ՝ ցանկալի է, որ պարգևատրումների և տուգանքների մասին որոշվի խաղի սկզբից, խմբի կողմից՝ մասնակիցների ուղղորդմամբ:

Խաղի ժամանակ, աշակերտը պետք է ունենա հավատ սեփական ուժերի հանդեպ և չհուսահատվի դժվարություններից (Петти, стр. 420): Յուրաքանչյուր աշխատանքում անհրաժեշտ է գտնել դրական բան, գնահատել ոչ միայն արդյունքը, այլև ընթացքն ու ջանքերը (Петти, стр. 86-91):

- Խաղի ընթացքում անհրաժեշտ է ապահովել, որ ամեն մի աշակերտ հնարավորություն ունենա նախաձեռնողականություն ցուցաբերելու:
- Չպետք է ստիպել. սովորողները պետք է խաղերին մասնակցեն ազատության և կամավորականության սկզբունքով, առանց հարկադրանքի:
- Խաղի ընթացքում մասնակիցները չպետք է նվաստացնեն կամ վիրավորեն մյուս խաղացողներին:
- Խաղի բովանդակությանը կանոններին և պայմաններին նախապես պետք է ծանոթացնեն սովորողներին (հստակ և հասկանալի):
- Խաղը չպետք է պաուրնակի որևէ տարր, որը կարող է վնասել սովորողների առողջությանը:
- Առարկաները և նյութերը, որոնք անհրաժեշտ են որոշ խաղեր կազմակերպելու համար պետք է լինեն անվնաս և հարմար՝ օգտագործման համար:

Փորձարարական հետազոտություն

Այսպիսով՝ աշխատելով և ուսումնասիրելով աշակերտների ճանաչողական կարողությունների անհատական սահմանները, ես հասկացա, որ կոնկրետ անհատի զարգացման և ճանաչողական կարողությունների հստակության գործում արդյունավետ կիրառվող և ներգրավվածության առաջացնող գործոններից մեկը՝ խաղն է:

Վարդենիսի Էդ. Պողոսյանի անվան համար 2 հիմնական դպրոցի 4^ա դասարանի աշակերտների մեջ բացահայտել եմ 2 աշակերտների, ովքեր ունեն ցածր ինքնագնահատական և հոգեբանական խնդիրներ (մեղանկալի անձնավորություններ են): Նրանց մոտ բացակայում է մոտիվացիան: Իսկ խաղը այս տեսակի խնդիրներով աշակերտների մոտ կարծում եմ պետք է տա սպասված արդյունքը: Խաղային մոտիվացիայում գործընթացից շեշտադրվում է արդյունքը, բացի այդ, զարգանում է հաղթելու դրդապատճառը, և իր տեղը զիջում է ուսումնական մոտիվացիային, որի ընթացքում գործողությունները կատարվում են կոնկրետ գիտելիքների կարողությունների համար, ինչն էլ իր հերթին հնարավորություն է տալիս ստանալու խրախուսանք, հասակակիցների ընդունումը և հատուկ կարգավիճակ:

Խմբի նկարագիր

Հետազոտական աշխատանքս կատարել եմ Վարդենիսի Էդ. Պողոսյանի անվան համար 2 հիմնական դպրոցի 4 ա դասարանում: Դասարանը բաղկացած է 25 աշակերտից, որոնցից 14-ը տղաներ են, իսկ 11-ը՝ աղջիկներ:

Դասարանում ունենք լավ սովորող 8 աշակերտ, միջին մակարդակի գիտելիքներով 9 աշակերտ, իսկ թույլ սովորող 8 աշակերտ:

Հետազոտության ընթացք

Ընտրեցի 3 խումբ, ըստ իս յուրաքանչյուր հետազոտություն ուրույն բնույթ է կրում և ընթացքն ու եզրահանգումները մեծապես կախված են այն պայմաններից որում կատարվել է այն: Այս առումով հարկ եմ համարում նշել հանգամանքները, որոնք թույլ կտան իրականում ճշմարիտ գնահատելու սույն հետազոտությունը.

Նախապատրաստածս 3 դասից կատարեցի 2-ը:

Խաղի թեման ընտրեցի ուսումնական նյութից ոչ շատ պարզ, բայց նաև հեշտ հաղթահարելի քայլերով: Որպեսզի իմ սպասումները իրականաանյաին, անցկացրեցի զրույց՝ ենթատեքստում դնելով հետևյալ մոտեցումները:

Ունենալ հավատ սեփական ուժերի հանդեպ, չհուսահտվել դժվարություններից:

Փորձարարական դաս 1

Դասարանը բաժանեցի երեք խմբի և խնդրեցի ռուսերենով անվանակոչել իրենց խմբերը՝ համաձայնության գալով մյուս խմբի հետ: Առաջին իսկ պահին եղավ անունների ընտրության բախում, երկու խմբերը միևնույն անուններն էին ընտրել՝ "Львы"-«Առյուծներ» և ես առաջարկություն արեցի, որ մեկ և երկու թվականները զետեղել գոյականներից առաջ, սակայն խմբում արագ, նոր անուն որոշեցին և երկրորդ խումբը դարձավ "Орлы"-«Արծիվներ»: Աշակերտների մեջ անհանգստություն առաջացավ, որ չեն հասցնի, բայց և այնպես կրկին խաղաղվեցին և շարունակեցին: Խաղային մոտիվացիան աստիճանաբար զիջեց իր տեղը ուսումնականին: Խաղի ընթացքում գործողությունները կատարվում էին կոնկրետ գիտելիքների և կարողությունների ձեռքբերման համար, ինչն էլ իր հերթին հնարավորություն էր տալիս ստանալու խրախուսանք դասընկերների ընդունումը և հատուկ կարգավիճակ խմբում:

Խաղի վերջնարդյունքում հաղթեցին "Львы"-«Առյուծներ» խումբը:

Փորձարարական դաս 2

Հաջորդ շաբաթ կրկին կազմեցինք խմբեր խաղի համար, այս անգամ ամեն խմբի մեջ ընդգրկեցի մեկ պասիվ աշակերտի: Խաղը հետևյալն էր՝ ամեն խումբ պետք է ձեռքի շարժումով նկարագրեր մի պատահական դրվագ տվյալ ամսվա մեջ անցած դասի թեմաներից մեկը: Մի խումբը վերցրեցին "Три медведя" հեքիաթը և գրատախտակին բանալի բառերը գրեցին, որպեսզի մրցակից խմբերը կարողանան գուշակել հեքիաթի անունը և նկարագրված դրվագը: Երկրորդ խումբը վերցրել էր «Գորտը արքայազնը» հեքիաթը ու գրատախտակին գրել էր երեք բանալի բառեր դասից վերցրած: Հաջորդ խումբը վերցրել էր "Три медведя" հեքիաթից մի դրվագ և բանալի բառերը գրել գրատախտակին: Խմբերը պետք է կարողանիային գուշակել հեքիաթի վերնագիրը և ճիշտ նկարագրեին տվյալ դրվագը: Քանի որ նախորդ դասից անցկացրել էի կշռադատման ամփոփիչ թեստ՝ թերթիկների վրա սովորողները գրել էին՝ ի՞նչը ինձ դուր եկավ, ի՞նչը ոչ, ես հասկացա, որ արդյունքում պետք է լինեին խրախուսական ոչ միայն գնահատականները, այլև՝ անակնկալ խրախուսական նվերներ: Այս դասաժամից հետո ես պատրաստեցի թղթե մեդալներ, խորհրդանշական պարզևներ, որոնց վրա գրված էին՝ «ամենահանդուրժող», «ամենաուշադիր», «ամենաներգավված» աշակերտը: Արդյունքում հաղթեց երկրորդ խումբը "Орлы" և պարգևատրվեցին «ամենաներգավված», «ամենահանդուրժող» մեդալներով:

Տվյալների մշակում և վերլուծություն

Այստեղից հետևություն արեցի, որ խմբերը բաժանելիս հարկավոր էր հաշվի առնել երեխաների ոգևորությունը, անձնային որակները, պասիվությունը և հանդուրժողականությունը: Եվ խմբում որևէ մեթոդ կիրառելուց առաջ անհրաժեշտ է ճանաչել երեխաներին, հասկանալ նրանց հետաքրքրությունները, փոքր ինչ ճկունություն գործադրելով մեթոդը համապատասխանեցնել նրանց նախասիրություններին:

Կարևորն այն է, որ խաղային մեթոդը արդյունավետ ազդեց դասի անցկացմանը և ես կարողացա հետաքրքրություն առաջացնել աշակերտներիս մոտ: Նրանք սկսեցին ավելի ակտիվ դրսևորել իրենց դասի ընթացքում: Կարողացան համագործակցել իրենց ընկերների հետ, ինչպես նաև սովորեցին կշռադատված միտք հայտնել:

Եզրակացություն

Խաղը մանուկ մարդու բնական, օրգանական պահնաջն է, նրա լրջությունն է, նրա ուրախությունը: Կյանքում ամեն բանի նա խաղով է մոտենում, դա նրա ձևն է, նրա մեթոդն է: Եվ ամեն բան, ինչ-որ նրան տրվում է խաղով, ուրախությամբ ընդունում է, հեշտ էլ յուրացնում՝ առանց ձանձրանալու, առանձ հոգնելու:

Հ. Թումանյան

Ելնելով գրականության, հետազոտության խնդիրների և ընթացքում դիտարկումների վերլուծություններից կատարել եմ հետևյալ եզրակացությունները՝

- Թեստավորել երեխաներին և արձանագրած արդյունքներից վերլուծություն անել:

- Որպեսզի որոշակի պարզ դառնան խաղի վերոհիշյալ անկման տանող գործոնները մտածեցի հարցաթերթիկներ տալ որպեսզի լրացնեն, որի արդյունքում էլ պարզ դարձավ խաղի ժամանակ մոտիվացիայի անկման պատճառները: Մի մասը հետաքրքիր էր համարել խաղալով սովորելը, մյուս մասը դժվարացել էր ռուսերենով սովորել արտահայտվել խաղի մեջ և այս փուլում որպես դժվարություն սովորողները իրենց լարվածության և տագնապների մասին են խոսում և որն էլ տանում է մոտիվացիայի պակասի: Այսպիսով փորձի պակասը համարվում էր մոտիվացիայի վրա ազդող գործոն:

- Կային սովորողներ խմբերում, որոնց համար բավարար էր մի փոքր «կայծն» անգամ և կային սովորողներ ամեն խմբում որոնց մշտապես անհրաժեշտ էր մոտիվացնել:

Այսպիսով խաղալով սովորելը աշակերտի մոտ ձևավորում է հանդուրժողականություն, ինքնուրույնություն, ընկերասիրություն, համբերատարություն, ճկունություն, ազնվություն, հոգատարություն, մեկը մյուսին

զիջելու կարողություն, նպատակաւաւացություն, աշխատասիրություն,
պատասխանատվության զգացում, բարյացակամություն, դիտողականություն:
Այստեղ հարկ է մեջբերում անել.

Խաղը երեխայի զարգացման աղբյուրն է: Այն ստեղծում է մոտակա զարգացման
տիրույթները:

Լ.Ս. Վիգոտսկի

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ջուլիետտա Գյուլամիրյան «Խաղալով սովորենք» (2009թ.)
2. Ս. Պետրոսյան, Կ. Վարդանյան «Հասարակագիտություն 10»
3. Հոգեբանության ձեռնարկ Լ. Ս. Վիգոտսկի «Նոր Հոգեբանություն»
4. Հոգեբանություն (1972թ.) Е. Игнатов. Ж.С. Лукин. М.Д. Громов
5. Հոգեբանության ձեռնարկ Կ. Դ. Ուշինսկի
6. Բ. Էլկոնի «Անձի մասնագիտական զարգացման հոգեբանական օրինաչափությունները»

Դասապլան 1

Ուսուցչուհի՝ Գոհար Մելիքյան

Առարկա՝ Ռուսերեն

Դասարան՝ 4^ա

Ամսաթիվ՝ 09.03.2022

Խմբի նկարագիր	Դասարանը բաղկացած է 25 աշակերտից, որոնցից 14-ը տղաներ են, իսկ 11-ը՝ աղջիկներ:
Թեմա՝	"Три медведя"
Օգտագործվող նյութեր՝	Հեքիաթի գիրք, պաստառներ
Դասի նպատակը՝	<p>Ձևավորել ռուսերեն բանավոր խոսքի տարրական հմտություններ:</p> <p>Զարգացնել ընթերցելու կարողություններ՝ պահպանելով արտասանության և հնչերանգի կանոնները: Զարգացնել հանդուրժողականություն և խթանել ուշադրություն: Տրված թեմայի շուրջ խաղ կազմակերպել:</p> <p>Զարգացնել միմյանց հետ համագործակցելու և հաղորդակցվելու կարողությունը, մեծացնել ներգրավվածությունը դասապրոցեսին:</p>
	Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ

<p>Վերջնարդյունքները</p>	<p>Աշակերտը կկարողանա.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Պատասխանել տեքստի վերաբերյալ հարցերին, • Արտահայտել տեքստի վերաբերյալ սեփական կարծիքը, • Ունկընդդեմ և ընթերցելիս հասկանալ անձանոթ բառերի նշանակությունը և կիրառել դրանք խաղում • Հստակ տարանջատել գոյականը ածականից: 	
<p>Գործողություններ (Ժամ/տևողություն)</p>	<p>Պլանավորած ՈւԳ ռազմավարություններ</p>	<p>Առանցքային հարցեր Հիմնական ստուգումներ (հանձնարարության վերջնարդյունքը) Անդրադարձ</p>
<p>Կազմակերպչական մաս (5 րոպե)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Բացակա աշակերտների անունների գրանցում - Աշակերտների խմբերի կազմում - Խմբերի անունների որոշում 	<p>Նպատակը՝ կազմակերպել աշխատանքը և սովորողներին նախապատրաստել դասին:</p>
<p>Ներածական մաս(10 րոպե)</p>	<p>Ամփոփում</p>	<p>Վեր հանել աշակերտների կողմից դասի նպատակին նպաստող մտքերը:</p>
<p>Խաղ (20 րոպե)</p>	<p>Վեր հանել աշակերտների մնացորդային գիտելիքերը, ներգրավվել պասիվ աշակերտների խաղապրոցեսին, ձևավորել</p>	

	հանդուրժողականություն:	
--	------------------------	--

Գնահատում (5 րոպե)	Թվանշաններով	
Տնային հանձնարարություն (5 րոպե)	Ամփոփել "Три медведя" հեքիաթը և գրել դասի վերջի վարժությունները	

Դասապլան 2
 Ուսուցչուհի՝ Գոհար Մելիքյան
 Առարկա՝ Ռուսերեն
 Դասարան՝ 4^ա
 Ամսաթիվ՝ 13.03.2022

Խմբի նկարագիր	Դասարանը բաղկացած է 25 աշակերտից, որոնցից 14-ը տղաներ են, իսկ 11-ը՝ աղջիկներ:
Թեմա՝	"Принц-лягушка"
Օգտագործվող նյութեր՝	Հեքիաթի գիրք, պաստառներ
Դասի նպատակը՝	<p>Ձևավորել ռուսերեն բանավոր խոսքի տարրական հմտություններ: Ջարգացնել ընթերցելու կարողություններ՝ պահպանելով արտասանության և հնչերանգի կանոնները: Ջարգացնել հանդուրժողականություն և խթանել ուշադրություն: Տրված թեմայի շուրջ խաղ կազմակերպել:</p> <p>Ջարգացնել միմյանց հետ համագործակցելու և հաղորդակցվելու կարողությունը, մեծացնել ներգրավվածությունը դասապրոցեսին:</p>
	Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ

<p>Վերջնարդյունքները</p>	<p>Աշակերտը կկարողանա.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Պատասխանել տեքստի վերաբերյալ հարցերին, • Արտահայտել տեքստի վերաբերյալ սեփական կարծիքը, • Ունկընդդեմ և ընթերցելիս հասկանալ անձանոթառերի նշանակությունը և կիրառել դրանք խաղում • Մոդալ բայերը օգտագործել նախադասության մեջ 	
<p>Գործողություններ (ժամ/տևողություն)</p>	<p>Պլանավորած ՈւԳ ռազմավարություններ</p>	<p>Առանցքային հարցեր Հիմնական ստուգումներ (հանձնարարության վերջնարդյունքը) Անդրադարձ</p>
<p>Կազմակերպչական մաս (5 րոպե)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Բացակա աշակերտների անունների գրանցում - Աշակերտների խմբերի կազմում - Խմբերի անունների որոշում 	<p>Նպատակը՝ կազմակերպել աշխատանքը և սովորողներին նախապատրաստել դասին:</p>
<p>Ներածական մաս (10 րոպե)</p>	<p>Ամփոփում</p>	<p>Վեր հանել աշակերտների կողմից դասի նպատակին նպաստող մտքերը:</p>
<p>Խաղ (20 րոպե)</p>	<p>Վեր հանել աշակերտների մնացորդային գիտելիքերը, ներգրավվել պասիվ աշակերտների խաղապրոցեսին, ձևավորել հանդուրժողականություն:</p>	

